

Experter om smittan. Läkarnas svar på läsarnas frågor om COV...

DAGENS NYHETER. ■ LÖRDAG 12 DECEMBER 2020

17

Experter om smittan. Läkarnas svar på läsarnas frågor om covid-19

Hur länge är man immun och hur påverkas gravida? En panel med läkare med olika specialistikunskaper på DN-läsarnas frågor om covid-19.

Jag har läst immuniteten efter vaccin bara är cirka ett år. Vad betyder det? Behöver vi leva med restriktioner och årlig vaccinering för alltid?
Stefan James: Hur länge immuniteten varar är osäkert, men troligen ganska länge. Ju fler som vaccineras desto mindre smittspridning. Vi tvingas nog leva med viruset länge men med låg smittspridning och sporadiska fall om vaccinering genomförs.

Jag undrar om man kan se antikroppar hos barn? Min dotter har haft flera vaga symtom under hösten, först ett enerverande halsont som tog veckor innan den gick över och nu har hon problem med magont och illamående. Vi ska träffa läkare på måndag men jag undrar om det kan vara covid? Tyvärr kan vi inte testa då vår region har stopp sedan en och en halv månad tillbaka.

Åsa Gylfe: Barn utvecklar antikroppar mot detta virus men det är vanligare att testerna inte upptäcker barnens antikroppar

Min 13-åring har testat positivt för covid-19. Både jag och det nioåriga syskonet är sjuka med liknande symtom. Vi har också testat oss. Självt har jag inte fått svar ännu, men nioåringen testade negativt, trots närhet till sitt sjuka syskon. Är det vanligt att inte smittas trots att man är nära varandra i en familj?

Tobias Alfvén: Det är inte helt ovanligt att flera, men inte alla i en familj blir sjuka. Vi vet inte varför det är så. Detta inträffar också vid andra infektioner som maginfluensa och liknande. I vissa fall kan den som inte varit sjuk vid första tillfället bli sjuk vid ett annat tillfälle.

●● **Spelar det någon roll vilken blodgrupp jag har?**

Finns det forskning kring påståendet att ens blodgrupp har betydelse för hur man utvecklar sjukdomen?

Ardavan Khoshnood: Ja, det finns faktiskt lite studier kring det som visar att de som har blodgrupp A är mer utsatta och de som har blodgrupp O är mer skyddade.

Jag har haft covid-19 och klarade mig bra, även familjen. Men nu är folk rädda att vi ändå ska smitta, alltså att vi skulle råka få virus på oss och råka överföra den.

Anna Sarkadi: Människors rädsla är inte alltid rationell. När ni väl är friska, så som ni har varit länge nu, är det ingen risk att ni smittas med just covid-19. Om ni och de ni träffar beaktar god handhygien, man kan ju plocka upp virus på sina händer trots att man är immun, så går det utmärkt bra att träffa er.

Hur kan covid påverka gravida och fostrets utveckling?

Karin MA Pettersson: Inga data talar för att covid-19 påverkar tidig graviditet eller fosterutvecklingen men fler studier behövs, liksom långtidsuppföljning. Inget talar för ökad risk för missfall. De flesta gravida får en lindrig sjukdom men det finns en viss, om än liten, risk för allvarlig sjukdom med behov av intensivvård i senare delen av graviditeten, framför allt om den gravida kvinnan har riskfaktorer som fetma, högt blodtryck eller diabetes. Alla ska vara extra försiktiga framför allt i slutet av graviditeten då det är jätt tungt att föda under pågående infektion.

●● **Kan jag vägra att ta vaccin?**

Kommer coronavaccinet vara obligatoriskt eller kan man vägra ta det?

Magnus Isacson: Du kan säkert vägra, men vår rekommendation är att man tar det. Samtliga vacciner har genomgått noggranna prövningar på stora grupper. Det är viktigt för att minska spridningen i befolkningen att så många som möjligt är vaccinerade för att man ska uppnå flockimmunitet, precis som våra vacciner som ingår i det nationella vaccinationsprogrammet, såsom allvård.

Om samtliga i familjen har antikroppar är det då säkert att fira julafton med äldre farmor i riskgruppen?

Hedvig Glans: Antikroppar säger att man har varit sjuk i covid-19 tidigare men inte om man är immun. Har man varit sjuk i höstas har man säkert ett bättre skydd än om man var sjuk i våras. Risken är troligtvis lägre att smitta andra om man har antikroppar men hur länge antikropparna skyddar vet vi inte.

Min 18-åriga son som träffat vänner med covid. Han insjuknade i lördags i en lätt förkylning och sedan i går har han tappat smak och lukt. Kan jag gå till mitt arbete på måndag om jag själv inte har några symtom?

Henriette Ståhlbrandt: Din son ska förstas provta sig, men då han haft kontakt med bekräftade covid-19-fall och nu har symtom tyder mycket på att han har det. Om du bor tillsammans med din son eller i övrigt haft nära kontakt med honom bör du stanna hemma åtminstone till han fått sitt provsvar, och om han har bekräftad covid skall du vara hemma en vecka från hans provtagningsdatum även utan symtom. Det är viktigt att gå in heller gå i affärer eller utsätta andra för potentiell smitta.

Fakta. De svarade på dn.se

Infektion
Soo Aleman, överläkare, infektion, Karolinska universitetssjukhuset, Stockholm.

Hedvig Glans, överläkare, infektion, Karolinska universitetssjukhuset, Stockholm.

Allmänmedicin
Magnus Isacson, allmänläkare och ordförande för Svensk förening för allmänmedicin, SFAM.

Klinisk mikrobiologi
Åsa Gylfe, biträdande lektor och specialistläkare, Institutionen för klinisk mikrobiologi, Umeå universitet.

Obstetrik
Karin MA Pettersson, docent, överläkare Sektionschef graviditet och förlossning, Karolinska Huddinge.

Barn
Tobias Alfvén, barnläkare Sachsska barn- och ungdomssjukhuset, docent Karolinska Institutet, Stockholm, ordförande Svenska läkaresällskapet.

Kardiologi
Stefan James, professor, överläkare, kardiologi, Akademiska sjukhuset och Uppsala Universitet, ordförande för Svenska kardiologiföreningen.

Röntgen
Henriette Ståhlbrandt, överläkare, medicine doktor, biträdande verksamhetschef, region Jönköpings län.

Akutsjukvård
Ardavan Khoshnood, docent, specialistläkare, akutsjukvård, Skånes universitetssjukhus i Lund.

Socialmedicin
Anna Sarkadi, professor i socialmedicin, ordförande Svensk socialmedicinsk förening.

Nyligen sa Lena Hallengren att alla vuxna över 18 år ska få vaccin under första halvan av 2021. Samtidigt säger Folkhälsomyndigheten att detta inte kommer få så snabb effekt på smittspridningen som folk tror, och att restriktioner kommer ligga kvar till hösten 2021, troligen ännu längre. Hur går det ihop? Varför ser man ingen effekt direkt?

Hedvig Glans: När det gäller vaccinationer så tar det tid innan man ser effekten på gruppnivå i samhället. Det kommer ta tid att vaccinera alla och vaccinationen kommer att pågå under flera månader för att alla ska få. Därför kan vi nog räkna med den stora effekten av vaccinet kommer först efter sommaren.

Många i min närhet är tveksamma till att ta vaccinet eftersom det inte finns några data på långtidsbiverkningar kopplade till vaccinet. Hur fungerar det med vaccini i vanliga fall, brukar man samla in långtidsdata innan vaccinet godkänns och distribueras?

Stefan James: Man vill naturligtvis ha så många och långa studier som möjligt men för den aktuella situationen går det inte att vänta för länge. Läkemedelsverket gör noggranna genomgångar av effekter och bieffekter och det är viktigt att så många som möjligt vaccinerar sig. Risken för biverkningar är trots allt liten. Risken för allvarlig sjukdom är större.

●● **Hur kommer äldre att påverkas av vaccinet?**

Vad vet vi om de olika vaccinernas effekt på äldre? Är det något vaccin som sticker ut som det mest effektiva?

Soo Aleman: Publika data, det vill säga det som är publicerat, på olika vaccinernas effekt på äldre är begränsade för närvarande så det går inte säga vilket vaccin som är bäst. Så länge olika vacciner inte har ingått i samma studie och personer har slumpmässigt lottats till olika vacciner, går detta inte att säga säkert heller.

I vaccinprövningar har äldre ingått, och i en av studierna visade det bra effekt även hos äldre. Sedan så är kanske det inte är de mest sjuka äldre som brukar ingå i kliniska prövningar, så bäst data kommer vi att få när vi börjar vaccinera i befolkningen och förhoppningsvis då kan jämföra olika vaccinernas effekt.

Hugo Ewald
 hugo.ewald@dn.se

